

Spis treści

Wykaz skrótów	15
---------------------	----

Od Autora	19
-----------------	----

Część pierwsza

ZAGADNIENIA WSTĘPNE I NAUKA O USTAWIE KARNEJ

ROZDZIAŁ I. Pojęcie i podział prawa karnego	21
1. Uwagi ogólne	22
2. Prawo karne materialne	25
3. Prawo karne procesowe	26
4. Prawo karne wykonawcze	26
5. Prawo karne skarbowe	27
6. Prawo karne wojskowe	28
7. Prawo karne nieletnich dewiantów	28
8. Prawo karne krajowe i międzynarodowe	30
9. Prawo karne wykroczeń	32
ROZDZIAŁ II. Nauka prawa karnego oraz nauki pokrewne i pomocnicze	35
1. Szkoły, kierunki i ich przedstawiciele	35
1.1. Kierunek legalistyczno-racjonalistyczny oświecenia	36
1.2. Szkoła klasyczna	38
1.3. Szkoła pozytywna	40
1.4. Szkoła socjologiczna	42
1.5. Normatywizm	43
1.6. Ruch obrony społecznej	44
1.6.1. Kierunek radykalny (subiektywny)	44
1.6.2. Kierunek umiarkowany (nowa obrona społeczna)	45
1.7. Neoklasycyzm, nieinterwencja, kryminologia radykalna, abolicjonizm i <i>restorative justice</i>	46
1.8. Ekonomiczna analiza prawa karnego	49
2. Polska nauka prawa karnego	51
3. Nauki pokrewne i pomocnicze	57

3.1. Kryminologia	59
3.2. Penologia	61
3.3. Wiktymologia	62
3.4. Penitencjarystyka	63
3.5. Polityka kryminalna	64
3.6. Kryminalistyka	64
3.7. Medycyna sądowa	66
3.8. Psychiatria sądowa	66
ROZDZIAŁ III. Cele i funkcje prawa karnego	68
1. Uwagi ogólne	68
2. Ochrona dóbr prawnych	69
3. Zapobieganie (prewencja przeciwprzestępcza)	69
4. Zaspokojenie społecznego poczucia sprawiedliwości	70
5. Poprawa (resocjalizacja) i wychowanie	70
6. Kompensacja i restytucja	72
7. Pozostałe funkcje	74
ROZDZIAŁ IV. Uwarunkowania historyczne i tendencje rozwojowe prawa karnego	76
1. Od zemsty krwawej do całkowitego upaństwowienia kary	76
1.1. Zemsta krwawa	77
1.2. Odwet (zasada talionu)	78
1.3. Okup (system kompozycji)	79
1.4. System proporcjonalności i upaństwowienie kary	81
2. Zagadnienia kryminalizacji i dekryminalizacji	82
3. Problematyka związków prawa karnego materialnego z moralnością, religią i polityką	85
ROZDZIAŁ V. Podstawowe zasady prawa karnego	94
1. Uwagi ogólne	94
2. Zasada praworządności	95
2.1. <i>Nullum delictum sine lege poenali</i>	95
2.2. <i>Nulla sanctio sine lege</i>	97
3. Zasada sprawiedliwości	97
4. Zasada humanizmu	100
5. Zasada subsydiarności	102
6. Zasada czynu	104
7. Zasada społecznej szkodliwości	105
8. Zasada winy	106
9. Zasada indywidualizacji odpowiedzialności	106
10. <i>In dubio pro reo</i>	107
11. <i>Nulla sanctio sine iudicio</i>	108
12. Zasada stałości i pewności prawnej	108
ROZDZIAŁ VI. Źródła polskiego prawa karnego	110
1. Uwagi ogólne	110

2. Zwyczaj i prawo zwyczajowe	112
3. Akty normatywne	113
4. Judykatura	114
5. Doktryna	116
6. Elementy dawnego i współczesnego polskiego prawa karnego	117
6.1. Kodeksy	117
6.2. Ustawy szczególne	121
6.3. Umowy międzynarodowe	123
ROZDZIAŁ VII. Budowa i rodzaje zakazów karnych	127
1. Uwagi ogólne	127
2. Metoda nazwowa i opisowa (zdaniowa)	128
3. Dyspozycje pojedyncze (proste) i złożone	129
4. Dyspozycje kazuistyczne, syntetyczne i kauczukowe	130
5. Dyspozycje zupełne i niezupełne	132
6. Zagrożenia karne bezwzględnie i względnie określone	133
7. Zagrożenia karne jedno- i wielorodzajowe	136
ROZDZIAŁ VIII. Stosowanie przepisów ustawy karnej	138
1. Uwagi ogólne	138
2. Wykładnia i jej rodzaje	138
3. Analogia	143
ROZDZIAŁ IX. Zakres obowiązywania i zastosowania polskiej ustawy karnej	146
1. Obowiązywanie ustawy	146
2. Zmiana ustawy. Zakres temporalny	146
3. Czas popełnienia czynu zabronionego	155
4. Miejsce popełnienia czynu zabronionego	157
5. Zasada terytorialności	158
6. Odpowiedzialność za czyny zabronione popełnione za granicą	161
6.1. Zasada obywatelstwa (narodowości podmiotowej)	166
6.2. Zasady przedmiotowe	169
6.3. Zasada represji wszechświatowej	170
7. Immunitety	171
8. Azyl i ekstradycja	177
ROZDZIAŁ X. Przesłanki przestępności czynu i odpowiedzialności karnej	182
1. Struktura i definicja przestępstwa oraz wykroczenia	182
2. Rodzaje odpowiedzialności karnej i system sankcji	187
3. Problematyka obywatelskiego nieposłuszeństwa	190

Część druga

NAUKA O CZYNIE ZABRONIONYM

ROZDZIAŁ XI. Czyn	193
1. Uwagi ogólne	193

2. Teorie kauzalne	195
3. Teoria finalna	195
4. Teorie socjologiczne	196
5. Problematyka psychicznego uwarunkowania czynu	197
6. Problematyka odpowiedzialności karnej podmiotów zbiorowych (kolektywnych)	200
7. Podsumowanie	206
ROZDZIAŁ XII. Pojęcie i znaczenie związku przyczynowego	208
1. Uwagi ogólne	208
2. Teorie indywidualizujące	209
3. Teoria ekwiwalencji (równowartości warunków) i koncepcja obiektywnego przypisania	210
4. Teoria adekwancji (przeciętnej przyczynowości)	213
5. Teoria relewancji	213
6. Problematyka przyczynowości zaniechania	214
7. Wnioski	215
ROZDZIAŁ XIII. Kryminalna bezprawność czynu	217
1. Rodzaje bezprawności	218
2. Wyróżnianie zbrodni, występków i wykroczeń	222
ROZDZIAŁ XIV. Znamiona typów czynów zabronionych	226
1. Ustawowa typizacja czynów zabronionych	226
2. Podział znamion	228
3. Teoria znamion negatywnych	231
ROZDZIAŁ XV. Klasyfikacja przestępstw i wykroczeń	233
1. Czyny powszechne (ogólnosprawcze) i indywidualne (właściwe i niewłaściwe)	233
2. Czyny skutkowe (materialne) i bezskutkowe (formalne)	235
3. Przestępstwa kierunkowe	235
4. Typ podstawowy (ogólny) i typy szczególne (uprzywilejowane i kwalifikowane)	236
5. Czyny naruszające dobra prawne (naruszenia) lub zagrażające im (zagrożenia)	237
6. Czyny zagrożenia konkretnego i zagrożenia abstrakcyjnego	237
7. Przestępstwa podobne	237
8. Tryb ścigania	240
9. Problematyka przestępstw pospolitych i politycznych	244
10. Czyny o charakterze chuligańskim	245
ROZDZIAŁ XVI. Kontratypy	249
1. Uwagi ogólne	249
2. Definicja i skutki karnoprawne	251
3. Rodzaje kontratypów	254
4. Przekroczenie kontratypu	262
5. Problematyka nadużycia kontratypu	262

6. Obrona konieczna	263
7. Stan wyższej konieczności	271
8. Eksperyment (dozwolone ryzyko)	274
9. Rozkaz	276
10. Ostateczna potrzeba	277
11. Dozwolona samopomoc	278
12. Działanie w granicach uprawnień lub obowiązków	278
13. Zgoda pokrzywdzonego	279
14. Świadczenia zdrowotne	284
14.1. Sterylizacja (pozbawienie zdolności płodzenia)	286
14.2. Chirurgiczna zmiana płci	287
14.3. Transplantacja (pobieranie i przeszczepianie komórek, tkanek i narządów)	288
15. Zabiegi kosmetyczne	290
16. Ryzyko sportowe	292
17. Karcenie wychowawcze małoletnich	293
18. Pozostałe kontraty	295
18.1. Działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego	295
18.2. Przerwanie ciąży	295
18.3. Wyłączenie przestępności zniesławienia	301
18.4. Śmigus-dyngus	301
18.5. <i>Prima aprilis</i>	304
18.6. Sobótki	306
18.7. Topienie Marzanny	307
18.8. Napiwki	308
18.9. Zwyczajowe dowody wdzięczności	308
18.10. Prawo do obrony	309
ROZDZIAŁ XVII. Społeczna szkodliwość czynu	311
1. Uwagi ogólne	311
2. Dobro prawne i przedmiot przestępstwa (ochrony, zamachu)	314
3. Obiektywna antyspołeczność	321
4. Stopniowanie i wyłączenie społecznej szkodliwości	322
ROZDZIAŁ XVIII. Zawinienie i jego przesłanki	326
1. Teorie winy	327
2. Tak zwane formy winy (umyślności i nieumyślności)	328
3. Wina kombinowana	334
4. Dorosłość	334
5. Okoliczności wyłączające i redukujące zawinienie	338
5.1. Niepoczytalność	338
5.2. Poczytalność ograniczona	341
5.3. Stany nietrzeźwości i odurzenia	341
5.4. Stan wyższej konieczności	344
5.5. Błąd	346
5.5.1. Pojęcie i rodzaje	346
5.5.2. Błąd co do okoliczności faktycznych	347

5.5.3. Błąd co do okoliczności wyłączających bezprawność lub zawinienie ..	349
5.5.4. Nieświadomość i urojenie bezprawności	349
5.5.5. Problematyka błędu co do społecznej szkodliwości czynu	351
5.6. Przymus i pozostałe okoliczności	351
ROZDZIAŁ XIX. Formy stadialne i postacie zjawiskowe czynu zabronionego ..	353
1. Dokonanie	355
2. Usiłowanie	355
2.1. Uwagi ogólne	356
2.2. Usiłowanie nieudolne	357
2.3. Czynny żal	360
3. Przygotowanie	362
4. Odmiany sprawstwa	363
5. Podżeganie	369
6. Pomocnictwo	370
7. Odpowiedzialność współdziałających i prowokatora	371
ROZDZIAŁ XX. Wielość przepisów ustawy i wielość czynów zabronionych	375
1. Pozorny (pomijalny) zbieg przepisów ustawy	376
1.1. Zasady usuwania pozornego zbiegu przepisów	376
1.1.1. Zasada specjalności	376
1.1.2. Zasada konsumpcji	377
1.1.3. Zasada subsydiarności	377
2. Realny zbieg przepisów ustawy i jego konsekwencje	378
2.1. Zbieg kumulatywny	378
2.2. Zbieg eliminacyjny	380
2.3. Problematyka tzw. idealnego (jednoczynowego) zbiegu przestępstw	380
3. Pozorny (pomijalny) zbieg przestępstw	381
3.1. Przestępstwa o wieloczynowo (zbiorowo) określonych znamionach	381
3.2. Przestępstwa wieloodmianowe, dwuaktowe i złożone	382
3.3. Przestępstwa współukarane	382
3.4. Przestępstwo trwałe	384
4. Realny zbieg przestępstw i jego konsekwencje	384
4.1. Zbieg przestępstw	384
4.2. Łączenie kar i środków karnych	386
4.3. Orzekanie kary łącznej	389
5. Problematyka przestępstwa ciągłego	390
5.1. Tak zwane przestępstwo ciągłe	391
5.2. Ciąg przestępstw	393
5.3. Czyn ciągły	394
5.4. Przestępstwo ratalne	396

Część trzecia

NAUKA O ŚRODKACH REAKCJI KARNEJ

ROZDZIAŁ XXI. Teorie karne	397
1. Uwagi ogólne	397

2. Teorie absolutne	400
3. Teorie względne	406
4. Teorie eklektyczne	411
ROZDZIAŁ XXII. Kary	414
1. Uwagi ogólne	414
2. Nagana	418
3. Grzywna i problematyka kar majątkowych	419
4. Ograniczenie wolności	424
5. Areszt i areszt wojskowy	427
6. Pozbawienie wolności	428
7. Problematyka długoterminowego pozbawienia wolności	442
8. Dożywotnie pozbawienie wolności	444
9. Problematyka kar najsurowszych	447
ROZDZIAŁ XXIII. Środki karne	454
1. Uwagi ogólne	454
2. Środki karne stosowane powszechnie	456
2.1. Pozbawienie praw publicznych	456
2.2. Zakaz zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej	457
2.3. Zakaz prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi	458
2.4. Zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu	458
2.5. Zakaz wstępu na imprezę masową	459
2.6. Zakaz wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych	459
2.7. Nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	460
2.8. Zakaz prowadzenia pojazdów	460
2.9. Świadczenie pieniężne	462
2.10. Podanie wyroku do publicznej wiadomości	462
3. Środki karne stosowane wobec żołnierzy	463
3.1. Wydalenie z zawodowej służby wojskowej	464
3.2. Degradacja i problematyka obniżenia stopnia wojskowego	464
4. Pozostałe środki	464
4.1. Zawiadomienie sądu rodzinnego (art. 43c k.k.)	464
4.2. Odstąpienie od wymierzenia kary	465
4.3. Środki stosowane w stosunku do sprawcy wykroczenia	466
ROZDZIAŁ XXIV. Przepadek i środki kompensacyjne	467
1. Uwagi ogólne	467
2. Przepadek (przedmiotów i korzyści majątkowych)	468
3. Obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę	471
4. Nawiązka	472

ROZDZIAŁ XXV. Środki probacyjne	476
1. Uwagi ogólne	476
2. Warunkowe umorzenie postępowania karnego	478
3. Warunkowe zawieszenie wykonania kary	480
4. Warunkowe przedterminowe zwolnienie	483
ROZDZIAŁ XXVI. Środki zabezpieczające	488
1. Uwagi ogólne, pochodzenie, klasyfikacja	488
2. Katalog środków zabezpieczających i zasady ich stosowania	491
3. Środki o charakterze leczniczym i rehabilitacyjnym	493
4. Środki o charakterze administracyjnym (nieleczniczym)	494
ROZDZIAŁ XXVII. Środki zwalczania recydywy, przestępczości zawodowej i zorganizowanej oraz terroryzmu	496
1. Środki związane z powrotem do przestępstwa	496
2. Pojęcie i zwalczanie przestępczości zawodowej	500
3. Pojęcie i zwalczanie przestępczości zorganizowanej	500
4. Pojęcie i zwalczanie przestępstw o charakterze terrorystycznym	502
ROZDZIAŁ XXVIII. Zasady i dyrektywy wymiaru kar oraz innych środków reakcji karnej	504
1. Problematyka ustawowego wymiaru kary	504
2. Zasady sądowego wymiaru kary	505
3. Dyrektywy ogólne i szczególne	507
4. Wymiar kar i środków karnych nieletnim i młodocianym	509
5. Okoliczności łagodzące i obciążające	510
6. Problematyka tzw. średniego wymiaru kary	510
7. Nadzwyczajne obostrzenie kary	512
8. Nadzwyczajne złagodzenie kary	513
9. Problematyka wielości podstaw nadzwyczajnego złagodzenia lub obostrzenia kary	515
ROZDZIAŁ XXIX. Środki wychowawcze oraz środek poprawczy	518
1. Przesłanki stosowania	519
1.1. Przejawy demoralizacji	519
1.2. Czyn karalny	520
2. Rodzaje środków wychowawczych	520
3. Zakład poprawczy	521
ROZDZIAŁ XXX. Wyłączenie i redukcja reakcji karnej	525
1. Abolicja	525
2. Amnestia	526
3. Ułaskawienie	527
4. Przedawnienie	530
5. Zatarcie skazania	534

Wykaz literatury podstawowej	539
Spis tablic	541
Skorowidz rzeczowy	543
Indeks osób	551